

د غوره شخصیت جوړونې پنځه بنسټونه

لیکنه: مولوي نور الله عزام

د غوره شخصیت جوړونې پنځه بنسټونه

لومړی: مور او پلار:

د مور او پلار غېږ د ماشوم د روزنې لومړی بنوونکی دی، په دې وخت کې د ماشوم فکري کڅوړه تر بل هر وخت خالي وي څه چې له خپل پلار او مور څخه اوري او یا ویني هغه له ځان سره خوندي کوي، چې په همدې توګه دی مثبت او یا منفي وروزل شي.

تا ته به خپل مور او پلار د خبرو پر وخت بېلا بېل توري کاروي ، هغوی به درته وايي:

“ته خو ډېر لت يې”.

“ته ولي هغه کار نه شي کولای چې پر تا لازم دی؟”

“ته بې نظمه يې، ته خو داسې ناغېره او سست يې لکه فلانی” . . .

دوکتور “تېشاد هليمسټر” په خپل کتاب (له خپل ځان سره د خبرو پر مهال ته څه وايه؟) کې وايي:

“د يوې روزونکي کورنۍ له خوا خپل ماشوم ته په لومړيو ۱۸ کلونو کې تر ۱۴۸۰۰۰ زیات ځله (نه) او (مه کوه) ويل کيږي. . او دی په همدې کتاب کې وايي: “او په همدې موده کې مثبت ځواب تر (۴۰۰) ځله زیات نه وي”

طبعاً په داسې چلند کې مور او پلار گرم نه دي، بلکې له بده مرغه دوی له اولاد سره د غوره چلند څخه ناخبره وي ، ځکه دوی خپله همداسې روزل شوي وي چې په همدې ډول دوی هم له ارادې پرته خپلو اولادونو ته منفي روزنه ورکوي ؛ خو سره له مینې.

دوکتور “ټاد جيمس” او “ديانټ ووډ سمول” په خپل کتاب (دژوند لیکه) کې وايي: “کله چې مور اووه کلنۍ ته ورسېږو؛ نو ۹۰ سلنه کره وړه مو په حافظه کې خوندي کيږي او کله چې يوويشت کلنۍ ته ورسېږو؛ نو زموږ ټول کره وړه په عقل کې ځای نیسي او په همدې توګه مور مثبت او یا منفي روزل کيږو.

هوښياران وايي: “ماشوم لويول د اوسپني نیني چېچل دي” ، هره کورنۍ د خپلو ماشومانو د روزنې دنده په غاړه لري، که هغوی خپل ماشوم ته داسې چاپېریال برابر کړي چې د ماشوم د بني روزنې لامل ګرځي؛ نو ماشومان به د خپل مور او پلار د هیلو سره سم وده کوي؛ نو ځکه مور او پلار باید د ماشوم ورځني کره وړه په دقیقه توګه و څاري، د هغوی سره په ورین تندي خوري خبري وکړي او تل داسې توري ورته وکاروي چې دوی ته روهي ډاډ وربښي او په زړونو کې مېنه کړي، او باید د ورځي په يوه ځانګړي برخه کې د خپلو ماشومانو د کړو وړو پوښتنه وکړي تر څو دوی پوه شي چې زموږ هر ډول کره وړه څارل

کیري، او که د دې برعکس یوه کورنۍ د ماشوم کړنو ته هیڅ پام نه اړوي او په لا پروایي سره یې خپل سري پرېښي وي؛ نو پوره به یې یوازې پر مور و پلار او د کورنۍ پر مشرانو غږو وي.

دوهم: ښوونځی:

ښوونځی هغه بنسټیزه تربیتي ځاله ده چې زده کونکي ته پکې د خپل راتلونکي پانگه برابرېږي، په همدې ځاله کې زده کونکي د خپلو استادانو لارښوونې ترلاسه کوي، د هغوی څخه روحی او معنوي انرجي اخلي، د هغوی کره وړه څاري او په خپله حافظه کې یې خوندي کوي؛ نو استاد چې له زده کونکو سره څه ډول چلند کوی هماغسې به دوی روزل کیري، ډېر ځله داسې هم کیري چې زده کونکي په همدې ښوونځي کې له کومې ترڅې خاطرې سره مخ شي، د بېلگې په ډول: که یو زده کونکي د خپل استاد په درس پوه نشي او استاد یې په ځواب کې ورته وایي: "ته تل په درس نه پوهیږي... او پوښتنې کوي؟" نور همصنفيان چې د زده کونکي دا حالت وویني؛ نو خاندني او په ده پورې ملنډي وهي؛ نو کوم زده کونکي چې زیاتره وخت له داسې ستونزو سره مخ کیري هغه به د منفي اغیزو ښکار وي، په حقیقت کې مدرسه په روزنه او شخصیت جوړه ونه کې دوهم بنسټ دی چې زیاتره وخت مثبت او کله منفي هم وي. . .

درېیم: ملگري

ملگری په اساسي ډول پر خپل ملگري بشپړ اغیز لري، دوی له یو بل نه مثبت او منفي فکر خپلوي؛ نو که ستا د ملگري کره وړه منفي وي پر تا به هم هر ورو منفي اغیز کوي لکه: سگریټ څښول، شراب څښل، ناوړه خبرې کول، له ښوونځي تېښته کول او داسې نور . . . او که ملگری دې نېک وي او ښه اخلاق ولري؛ نو پر تا به هم ښه اغیز کوي او ته به هڅه کوی چې د ده نېک خوښه خپل کړي.

په حقیقت کې هر انسان د خپل ملگري چلند خپلوي په تېره بیا د ۸ - ۱۵ کلونه عمر ورو ترمنځ، دا هغه عمر دی چې اروا پوهان ورته د نورو کره وړه خپلولو موده وایي، په دې وخت کې ماشومان تقلیدي فکر لري او د نورو خلکو سلوک خپلوي.

څلورم: خپروني

خپروني رادیويي دي که تلویزوني او که ورځپاڼي دي د اورېدونکو پر سلوک بشپړ اغیز لرلای شي، خپروني د شخصیت په جوړونه کې کارنده ونډه لرلای شي، د دې پرځای چې په خپرونو کې هندي فیلمونه یا ناوړه ډرامې خپریږي باید د عالمانو وېناوې او غوره مجلسونه او د ماشومانو د ښوونې او روزنې پروگرامونه خپاره کړل شي؛ نو ټولنه به له ډېرو فساداتو څخه وژغورل شي، په کومه ټولنه کې چې په دې اړه بې پروایي کیري د هغوی ځوان نسل په ځانگړي ډول د ناوړه کړنو ښکار وي.

په امریکا کې یوه سروې و شوه چې معلومه کړې ځوانان څه ډول ژوند تیروي، په پایله کې یې ثابته شوه چې ځوانان په اونۍ کې ۳۹ ساعته یوازې د تلویزون په کنټرول تېروي، او کله چې یو ځوان په تلویزون کې یوڅه وگوري او ترې اغیزمن شي؛ نو هماغه څه کوي چې هلته یې لېدلي وي که څه هم هغه ډېر بد سلوک وي.

پنځم : ته پخپله:

د تېرو څلورو بنسټونو سره سم ته کولای شئ خپل ځان ته په خپله هدف وټاکي او هغه څه وکړي چې ستا په گټه وي او خپل راتلونکی پرې روښانه کړي. . .

يو ځل په يوه ناسته کې ما د شخصيت جوړونې په اړه وينا کوله؛ نو يوې گډون والي مېرمنې راته شکايت وکړ چې مور و پلار يې ورسره هيڅ مينه نه کوي او په ټول ژوند يې د دوي دواړو مينه نه ده په برخه شوې او داسې يې انگېرله لکه چې هيڅوک ورسره مينه نه کوي او په دې پراخه نړۍ کې يې د يوازيتوب احساس کاوه چې له همدې امله يې ډېر بد خوښونه خپل کړي ول، ډېره ډوډۍ به يې خوړله چې له امله يې د دې وزن زيات شوی و، عمر يې ۳۸ کلونه ته رسېدلی و؛ خو بيا هم په دې گڼ مېشته نړۍ کې لا لهانده او سرگردانه وه، غونډې ته په دې هيله راغلي وه چې که همدا ستونزه يې حل شي، له خبرو وروسته معلومه شوه چې دا خوښونه دې له خپل چاپېريال څخه خپل کړي ول.

نو شونې ده چې له ځان سره فکر کول او ستا خپل کړه وړه ستانه يو نېکمرغه انسان جوړ کړي او ټولې هېلې دي پوره کړي او يا دې ستومانه او ناهېلې د بدمرغه ژوند کندې ته ور ټپل وهي، په همدې اړه دوکتور “هلمسټر” وايي: “ته چې کوم شی په خپل ذهن کې ساتي، ښه وي او که بد په پایله کې به هر ورو ورسره مخ کېږي”.